

**Естемиров Марат Асановичтің «Қазақстан Республикасындағы
корпоративтік қатынастардың құқықтық реттелуі» тақырыбындағы
6D030100 «Құқықтану» мамандығы бойынша
PhD докторы ғылыми дәрежесін алу үшін әзірлеген диссертациясына
берген ғылыми жетекшінің**

ПІКІРІ

Мұліктік айналым қатысуышыларының, соның ішінде ел экономикасына қаржы салған инвесторлардың зәни мудделері мен құқықтарының тиісінше қорғалуы мемлекеттік деңгейдегі маңызы бар шаруалардың бірі. Бұл істің үдесінен шығу үшін заң ережелерінің ұstemдігі қажет. Сот практикасының айқын да түсінікті болуы маңызды.

Нарықтық қатынастың қарқынды дамуы заң шығарушының назарын талап ететін жаңа мәселелерді айшықтап көрсетуде. Осындай мәселелердің бірі ретінде корпорация, корпоративтік қатынас ұғымдарына қандай мазмұн берілуі керектігі туралы сұрақты атап көрсетуге болады. Шын мәнінде, корпорация, корпоративтік қатынас ұғымдарының мазмұны айқын болмағандықтан практикада бірқатар қындықтардың туындалап жатқандығы мәлім. Корпорация санатына қандай ұйымдық-құқықтық нысандар жатқызылуы қажет деген сауал төнірегінде зерттеушілер арасында ортақ пікір жоқ. Диссертацияда автор бұл мәселелерді орынды көтеріп, накты шешу жолдарын ұсынады және жан-жақты байыпталған ойларымен бөліседі.

Зерттеу жұмысы кіріспе, үш тарау, қорытынды және қосымшалардан тұрады. Әрбір тарау жекелеген тармақтарға бөлінген. Диссертацияда автор келесідей ұсыныстарды қоргауға шығарады.

Автор бірінші тараудың мазмұнында заңды тұлғалардың корпоративтік және корпоративтік емес ұйымдар деп жіктелуін Қазақстан Республикасының заңнамасына ендіру қажеттілігін талдайды. Автор заңды тұлғалардың аталған жіктелуін қолданыстағы заңнамаға ендіру керек деп санайды және өзінің бұл ұсынысын қажетті дәйектермен орынды негіздей алған. Осы тарауда автор корпоративтік қатынастарды жалпылай алғанда, азаматтық құқықтық қатынастарды реттейтін нормативтік құқықтық актілердің қазақ және орыс тілдеріндегі нұсқаларының үйлесімділігі мәселесіне де заң шығарушы назарын аударады.

Екінші тараудың мазмұнында автор сот тәжірибесінде туындалап жатқан мәселелерді шешу бағытында жүргізген өзінің зерттеу жұмыстарын сипаттайтыды. Мысалы, ЖШС қатысуышының тиесілі үлесті иесіз деп тану мәселесін көтереді. Адамның еркін көшіп-қонуы, тұрақты мекен-жайды таңдауы мемлекет қоргауында болатын маңызды құқықтардың бірі екендігі мәлім. Бұл құқығын пайдаланған Қазақстан Республикасының азаматтары ел ішінде бір өнірден өзге өнірге көшіп-қонуда немесе түпкілікті қоныс ретінде шет мемлекетті таңдауда. Шет мемлекетке қоныс аударуды таңдаған бірқатар

отандастарымызда ел аумағында құрылған занды тұлғалардың қатысушысы мәртебесі болуы мүмкін. Сонымен, бұл азамат өзі қатысушы болып табылатын занды тұлғадағы мүшелігін тоқтатпай түпкілікті шетелге қоныс аударып, өзі қатысушы болып табылатын занды тұлғамен байланысын үзіп алған жағдайдағы мәселелерді қалай шешу қажет? Автор диссертация мазмұнында осы сауалды көтеріп, бұл мәселені шешу жолын ұсынады.

Осы тараудағы келесі ұсынысы ұйымға кейіннен қосылған жаңа қатысушылардың ақпарат алу, бұрынғы мәмілелерді даулау секілді мәселелерді құн тәртібіне қоя алу мүмкіндіктеріне қатысты болып отыр. Автор бұл сауалдар бойынша сот практикасында қалыптасқан бағыт түзетілуі керек деп есептейді және мұны негіздейтін қажетті дәйектерді ұсынады.

Ұйымды басқару сауалдарына қатысты қатысушылардың арасында туындауы мүмкін пікір қайшылығына да автор осы тараудың мазмұнында орынды назар аударады. Автор осы тарауда сипатталған әрбір ұсынысын негіздей тұсу үшін шетелдік және отандық тәжірибелі талдауға байланысты үлкен жұмыс атқарған.

Үшінші тарауды автор корпоративтік қатынасқа қатысушылардың жауаптылығы мәселесіне арнаған. Мысалы, ұйымға кейіннен қосылған қатысушылардың басқару органдарын жауаптылықта тарта алу мүмкіндіктері талданған. Бұл тарауда сипатталған мәселелердің өзектілігін автор практикада туындалап жатқан нақты істердің мысалында айқын көрсете алған.

Коргауға шығарылатын әрбір тұжырымын автор жеткілікті дәрежеде негіздеген. Зерттеу жұмысының мазмұнында бірнеше тілдерде жарық көрген ғылыми еңбектер мен сот практикасы орынды қолданылған.

М.А. Естемиров зерттеу жұмысын жүргізу барысында 2013 жылдың сәуір айында Италияның Болонья университетінде және 2016 жылдың мамыр айында Түркияның Стамбул университетінде екі апталық ғылыми тағылымдамалардан өтті. Сондай-ақ 2014 жылдың қазан-желтоқсан айларының арасында Мәскеу Мемлекеттік Университетінің құқық факультеті ұйымдастырған «Корпоративтік құқық» бағадрламасы бойынша біліктілікті көтеру курсын аяқтады. Осы ғылыми тағылымдамалар аясында алған дағдыларын автордың зерттеуді жүргізу барысында жақсы пайдалана білгендейтін диссертация мазмұнынан көруге болады. Бұл ғылыми тағылымдамалардың зерттеу құндылығын арттыра түскендігі даусыз.

Диссертация мазмұнында көтерілген бірқатар сауалдар отандық жеке құқық ғылымында бұған дейін көтерілмеген әлі зерттелмеген мәселелер катарына жатады. М.А. Естемиров өзінің зерттеуінде бұл мәселелерге орынды назар аудара білген.

Зерттеу нәтижелерін автор отандық және шетелдік ғылыми басылымдар мен конференциялардың жинақтарында жариялаған.

Диссертацияның мазмұнынан автордың дербес зерттеулерді жүргізуге қуатты зерттеуші ретінде қалыптасқандығы айқын көрінеді.

Зерттеу нәтижелерін бакалавриат, магистратура бағдарламалары бойынша білім беру кезінде және алдағы заң жобаларын әзірлеу жұмыстары барысында қолдануға болады.

Қорытындылай келе, Естемиров Марат Асановичтің «Қазақстан Республикасындағы корпоративтік қатынастардың құқықтық реттелуі» тақырыбындағы философия докторы дәрежесін алу үшін әзірлегенді диссертациясын қорғауға жіберуге болады және өзін философия докторы дәрежесін алуға лайықты деп есептеймін.

Диссертацияның ғылыми жетекшісі,

ЗАЦ ФЫЛЫМДАРЫНЫҢ ДОКТОРЫ,

профессор

Т.Е. Каудыров

23.10.2017 ж.

